

Dr. Domjáné Kiss Adél zongoratanár, korrepetitor

Tanulmányaimat a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola és a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola zongora tanszakán végeztem, Fischer Magda és Kertész Lajos tanítványaként. Rajtuk kívül még Prunyi Ilonától tanultam nagyon sokat. A főiskolán zongora módszertan tanáraim voltak: Teőke Mariann és Becht Erika. Még főiskolásként kezdtem el dolgozni jelenlegi munkahelyemen, a Szent István király Zeneművészeti Szakgimnázium és AMI-ban, előbb szerződéssel zongora-korrepetitorként, majd diplomám kézhezvételét követően, 1987-től zongoratanárként is. Növendékeimmel rengeteg hazai és nemzetközi zongoraversenyen szereztünk díjakat. Pl.:

- Országos Zeneiskolai Zongoraverseny,
- Országos Zeneiskolai Ferenczy György Zongoraverseny,
- Farkas Ferenc Zongoraverseny
- Papp Lajos Zongoraverseny
- Országos Négykezes és Kétzongorás Verseny- Zeneváros - Négykezes Zongoraverseny határok nélkül Eger
- Országos Alba Regia Kamarazenei Verseny
- Budapesti Gyermek és Kamarazenei Fesztivál
- Constellation of Budapest Nemzetközi Gyermek és Ifjúsági Fesztivál-Verseny
- Fantaszt Nemzetközi Zeneiskolai Zongoraverseny, Becej, Szerbia
- Pianissimo Nemzetközi Zongoraverseny, Szabadka, Szerbia
- International Music Competition, Belgrade, Szerbia
- International Vítězslav Novák Piano Competition, Kamenice Nad Lipou, Csehország
- AGM Accademia International Music Competition "Città di Cervignano", Olaszország

Legfontosabb zongoratanári díjaim az utóbbi évekből:

- Bonis Bona - a nemzet tehetségeiért díj (2017)
- A Magyar Művészeti Akadémia zenepedagógiai díja (2017)
- Polgármesteri jutalom korrepetitori munkáért (1998)
- Nagyon sok, zongoraversenyeken kapott felkészítő zongoratanári különdíj, közöttük a Hungaroton tanári különdíja (2018) és Ferenczi díj (2015)

Tanítványaim - kiváló versenyeredményeik következményeként - többek közt az alábbi koncerteken szerepeltek:

- 2010-ben Londonban a Magyar intézetben a Budapesti Kamarazenei verseny fődíjaként
- 2015 áprilisában a MÜPA Üvegtermében tartott koncertet öt nagyszerű tanítványom
- 2016-ban orvos kongresszusokra készült filmhez választották ki zongorázni egy tanítványomat, címe: Második esély
- 2018-ben két filmhez is kiválasztották zongorázni négy tanítványomat: M2 Matricák, Hetedhét kaland

- 2018. novemberében a Zeneakadémia Nagytermében Vásáry Tamás Zenén túl című sorozatának teltházas koncertjén igen nagy sikerrel zongorázott két tanítványom
- 2018 ban a IV. Budapesti Gyermek és Ifjúsági Kamarazenei Fesztivál és Verseny megnyitóján meghívott előadóként zongorázott csellista partnerével tanítványom (az előző verseny fődíjasaiként)
- 2023 júniusában Batta András Szubjektív című Mozartról szóló előadásán léphetett fel egy tanítványom a Magyar Zene Házában Nagy elismerésnek éltem meg, hogy zongoratanárok többnapos továbbképzésen a “Zongoratanítás labirintusában” című kerekasztal beszélgetés egyik felkért résztvevője lehettem (2018).

Publikáció:

László Lajtha: Missa in Tono Phrygio – In diebus tribulationis – op.50 Version pour chœur avec accompagnement de piano ou orgue par Adél Kiss Domján, Editions Musicales Alphonse Leduc, 175, rue Saint-Honoré 75040 Paris, AL 30 536 (98 oldalas zongorakivonat Lajtha László: Mise fríg hangnemben című művéből, Leduc kiadó, 2011) A kezdetektől a Zuglói Filharmónia Oratóriumkórusának korrepetitora is vagyok, és – a tanítás mellett – nagyon hosszú ideig voltam a Zuglói Filharmónia Szimfonikus Zenekar zongoristája.

A Zuglói Filharmónia Oratóriumkórusával és Zenekarával ily módon rengeteg hazai és külföldi koncerten szerepeltem, számtalan kiváló hazai és külföldi karmesterrel dolgozhattam együtt, tőlük is folyamatosan tanulva, pl. Záborszky Kálmán, Vásáry Tamás, Kocsis Zoltán, Medveczky Ádám, Kovács János, Antal Mátyás, Kobayashi Ken Ichiro, Jurij Szimonov, Alexander Mayer, Thomas Herzog. Éveken keresztül a Tihanyi Nyári Játékok operáinak betanító zongoristája is voltam. Nagyon fontosnak tartom, hogy kiváló, a zenei pályát választó, versenyeken komoly eredményeket elérő diákjaim mellett, a kevésbé kiemelkedő képességű és kisebb szorgalmú tanítványaimmal is egy életre megszerettessem a klasszikus zenét és a zongorázást, és hogy tanítványaim és szüleik egymást szerető, segítő, támogató kis csapatá váljanak. Ennek érdekében pl. rendszeresen látogatunk együtt koncerteket, zenei múzeumokat és lehetőleg sok 4 és 6 kezes darabot tanulunk. Kulcsfontosságúnak tartom a zongoraórák örömteli, biztonságos, pozitív, támogató, elfogadó légkörét. !!Neurológiai kutatások szerint is ilyen légkörben lehet igazán fejlődni, ez segíti a hatékony információfeldolgozást és a megtanultak hosszú távú emlékezetben való tárolását, így nagyon nagy mértékben hozzájárul a tanulók eredményességéhez. A tanár lelkesedése pedig ragadós. !!Suzuki szerint is valószínűleg a dicséret a legértékesebb motivációs eszközünk. Amint a gyermek sikeresnek érzi magát (a dicséret és bátorítás következtében), a teljesítményére való büszkeség és az ebből eredő önbecsülés-növekedés elég motivációja fenntartásához

Számonkérő, szeretet, empátia nélküli légkörben csökken a tanítványok önbizalma, problémássá válik szereplésük minősége (pl. nem merik kifejezni érzelmeiket a zongorán, sokkal izgulósabbá, stresszesebbé válnak) és - tehetségük mértékétől függetlenül - csökken eredményességük és motiváltságuk. Negatív stressz állapotában a kutatások szerint nem lehetséges a tanulás, mivel túlélő

üzemmódra vált az agy, a "rossz fajta" stressz megnehezíti az új információk befogadását és megtartását, negatívan befolyásolja a teljesítményt, és csökkenti a tanulás hatékonyságát. Freud Tamás agykutató szerint a rossz, negatív érzelmi bánásmód sérülést okoz az agyban, az agy memóriáért felelős részében, ami MR-rel kimutatható.!! A lámpaláz kezelésére pl. relaxációs gyakorlatokat, vizualizálást használunk és az elejétől fogva tanítom, hogy egy apró hiba, félreütés nem probléma, hanem emberi, természetes dolog, ezzel is próbálva megelőzni a görcsös maximalizmust, ami többnyire túlzott lámpalázhoz, feszültséghez vezet. Gyakoroljuk, hogy darab közben apró hiba, memóriazavar esetén se álljanak meg és hogy hogyan lehet minden körülmények között kreatívan, ügyesen, lazán továbbmenni. Röviden pár fontos dolog a kezdőtanításról, mivel csak jó alapokra lehet később igazán jó zongorázást felépíteni. A kezdetektől egyidejűleg igyekszem tanítani a zongorázás minden összetevőjét: mozgás, koordináció, technika, zeneiség, hallás és értelem. A kezdőknél (és később is) szerintem nagyon fontosak a speciálisan zongorázáshoz való tornagyakorlatok, hogy alkalmassá váljanak fizikailag (nem csak kézzel) a zongorázásra, amihez nélkülözhetetlen a test rugalmas lazasága és készenléte: pl. Gát József: Zongoramethodika c. könyvének végén található nagyszerű gyakorlatok, a kar lazaságát fejlesztő tornák, gyakorlatok, illetve a Kovács-módszer, aminek kapcsán léggömb- és labdagyakorlatokat is végzünk. A két agyfélteke összehangolásában és koncentrálási problémáknál is segítenek a keresztbe lendítések, végtelen nyolcas stb. és az időnkénti rövid relaxáció. Egy rövid relaxáció is nagyon hatékony és nem csak szereplések, megmérettetések előtt. A jó zongorázás alapja a helyes ülés és a megfelelő kéztartás. Nyilvánvalóan, akinek még nem ér le a lába, sámlit és ha már ott tart, pedálkiegészítőt használ. A kéztartás megtanulásához először mérőzünk fedélen, mind az öt ujjal. Ezzel már a karlazítást is gyakoroljuk, mivel a megfelelő technikához és hangszínhez alapvetően fontos, hogy a kar laza maradjon zongorázás közben. A megfelelő karhasználathoz kezdőknél kiváló a "madár" gyakorlat: pl. C-ken, minden oktávon harmadik ujjal "repülünk" föl-le, többféle módon, több hónapon át, hogy a kar megfelelő használatát begyakoroljuk. Itt már az ujjvégérzetet is lehet tanítani.!! Már az első órán Gát: Kottaolvasás című füzetéből kezdünk ritmusgyakorlatokkal foglalkozni, külön és két kézzel, mindenkinek a saját egyéni tempójában. Ezek a gyakorlatok már a kétkezes zongorázás megkezdése előtt lehetővé teszik EGYSZERRE a két kéz különböző módon való használatát. Az ebben a füzetben található olvasógyakorlatokat is gyakoroljuk (13. oldal) és természetesen az ábécés nevek megtanulásához az első évben rengeteget írunk kotta-füzetbe. A hangok sorolása többféle módon (fel-le, tanárral felváltva, kettesével stb.) is nagyon fontos. A skálázás megkezdése előtt dó- és lapentachordokat gyakoroltatunk a tanítványaimmal mindig legato, staccato és tenuto is, a kvintkör szerint haladva minden hangról, melyek következtében a kéz elkezd jól működni, erősödni és csak ezek után kezdjük el a skálázást. A pentachordok nagyon alkalmasak a zenei kifejezés fejlesztésre is, pl. többféle dinamikával és kifejezéssel: félénken, bátran, kíváncsian, haragosan stb. is gyakoroljuk őket. A skálázást is többféle módon tanítom, legato, staccato és tenuto, legato több ritmusban, pl. triola és tátiti is, eleinte 2 oktávon, aztán 4 oktávon, később együtt 2, 4 oktávon, utána ellenmozgás és természetesen a hármashangzat, négyeshangzat bontások és futam is fokozatosan sorra kerül. Nagyon fontosnak tartom

az éneklő legato megtanulását a zongorán és hogy a skálázás ne mechanikusan, érzéketlen játékmóddal történjen. !Viszont skála és ujjgyakorlatok nélkül, gyenge, képzetlen ujjakkal nem lehet magas szinten játszani zongoradarabokat. Hiába a legszebb zenei elképzelés ha a kivitelezés akadályokba ütközik. Alap ujjfüggetlenítő és erősítő gyakorlatokat is tanítok, elsőként pl. a Thomán Ujjgyakorlatokból az elsőt. (Thomán István: A zongorázás technikája I. kötet - Ujjgyakorlatok) ! Első darabjaik kis népdalok (pl. Süss fel nap, Zsíp-zsup stb.), amelyeket eleinte csak kotta nélkül zongorázunk, mert nagyon fontos, hogy az elején csak a kezükre, karjukra és a zenei kifejezésre, technikára tudjanak figyelni, ne kelljen egyidejűleg a kottára is. A kezdetekben nagyon fontos mindent fedélen is gyakoroltatni, illetve énekeljük és vezényeljük is őket, ami segíti a növendékeket a darab hangulata szerinti, kifejező előadásban. Csak ezek után kezdünk kottából tanulni rövid darabokat (bármelyik jelenleg forgalomban levő kezdő zongorakottából a tanuló szintje szerint kiválasztva), ezen kívül Bartók Mikrokosmosz darabokat, etűdöket és könnyű négykezeseket. Szerintem a Teőke Mariann féle Válogatott etűdök sorozat remek és bő választás, ezért én ezt használom. Az igényességet is a kezdetektől lehet igazán jól megtanítani. Ha az első pillanattól fogva megszokja a tanítvány, hogy a kezdeti ujjgyakorlatoknál, rövid daraboknál minden zenei, technikai, stílus, ujjrend, kifejezés, mondanivaló stb. részletre odafigyeljen, ez beépül a zongorázásába, később már természetessé válik és nem lesznek problémái a nagyobb daraboknál. A jó alapok és az igényesség beépülése miatt nálunk a versenyre készülés sem több soha, mint hetente a két rendes zongoraóra, esetleg a vége felé egy plusz koncert. Kiemelkedően fontosnak tartom a tanítványra való állandó, intenzív odafigyelést, a legapróbb hibák azonnali korrigálását, mindezt olyan módon, ami fokozza a tanítvány lelkesedését és igényességét, és semmiképpen sem veszi el a kedvét. Tehát először mindig megdicsérem, amiben fejlődött és utána mondom el, hogy még mit kellene fejleszteni azért, hogy még jobb eredményt érjen el és a szerző elgondolása szerint szólaljon meg a darab. Ez sokszor az adott részlet általam többféle módon való bemutatásával és kérdésekkel is történik. Ugyanakkor szerintem rendkívül fontos, hogy a növendékekből már a kezdetektől kezdve hozzuk ki a saját mondanivalójukat, természetesen az adott stílus keretein belül. Ez a tovább fejlődésük szempontjából értékesebb, mint bármilyen kiváló utánzás.

Nagyon fontosnak tartom, hogy megtanítsam őket gyakorolni, igényesen, magas színvonalon kidolgozni a zongoradarabokat, ami a későbbi önállóságukhoz elengedhetetlen. Ennek módját minden darabnál megbeszéljük. A tanítás különleges műhelymunka, ahol a tanítvánnyal együtt dolgozunk az eredményért, aminek érdekében nagyon fontos kezdetektől fogva a szülőkkal való szoros kapcsolat is.

Az internet elterjedése és az okostelefonok más újabb remek lehetőségeket is nyitottak számunkra, pl. minden tanítványommal, vagy kicsiknél a szüleikkel külön-külön alakítottam titkos Facebook-csoportot, ami nem nyilvános, csak mi látjuk és ide vizsgák, versenyek előtt rendszeresen felteszem az általam okostelefonnal felvett előadásukat, amit otthon megnézve, elemezve még hatékonyabban tudnak gyakorolni, felkészülni. A csoportokban a videókat szükség szerint kommentáljuk is.

Ezen kívül rendszeresen használjuk a YouTube-ot, ahol általában több előadásban is meghallgathatjuk

az éppen aktuális zongoraműveket (természetesen kiválasztva a jókat), ezeket akár az órán is meg tudom mutatni tanítványaimnak a telefonomon, vagy elküldöm nekik (kisebb tanítványoknál a szülőnek) pl. e-mail-ben, Viberen vagy Messengeren. Tanítványaim legkiemelkedőbb, legjobban sikerült produkcióit feltöltöm saját YouTube-csatorámra (persze csak velük és szüleikkel előbb egyeztetve), amire nagyon büszkék.

A legnagyobb öröm számomra, ha át tudom adni tanítványaimnak a komolyzene és a zongora szeretetét, a biztos hangszerkezelést, annak megtapasztalását, hogy a kitartó munkának milyen csodálatos, örömteli eredménye van, és ezzel hozzájárulhatok ahhoz, hogy kiegyensúlyozott, sikeres, boldog és egészséges felnőttekké váljanak

Még egy utolsó, kiegészítő gondolat, mivel folyamatosan, nagyon sokfelől hallani a panaszt, hogy kevesebben jelentkeznek Konziba, kevesebben indulnak versenyeken és kevesebben választják a zenei pályát a legjobbak közül is, mint korábban. Szerintem ennek többek között az EGYIK oka a magyarországi hangszeres versenyek típusa lehet. Mivel tanítványaim eddig is nagyon sok díjat nyertek zongoraversenyeken, úgy érzem elmondhatom a véleményemet anélkül, hogy azt mondanák, csak saját eredménytelenségünk miatt gondolom így.

!! Röviden összefoglalva: általában sok az induló, nagyon kevés a díjazott, a többiek nem kapnak semmit, illetve csak a részvételüket igazoló kis oklevelet. Ez az országos versenyek döntőire is igaz, ahol olyan tanulók szerepelnek, akik továbbjutottak már egy regionális fordulón!!A hangszeres versenyek nagyszerű lehetőséget kínálnak a gyerekek számára, hogy fejlesszék zenei képességeiket és versenyszellemüket, a szokásosnál nagyobb erőfeszítést tegyenek és lendületet kapjanak, fontos azonban, hogy az ilyen versenyek ne legyenek túl stresszesek vagy lelombozóak a tanulók számára, amivel - főleg 14 éves kor alatt - nem igazán tudnak megbirkózni. Fontos, hogy biztosítsuk, hogy a versenyek örömet okozzanak nekik, javítsák zenei képességeiket és motiválóak legyenek. Egy növendék és tanára számára is nagyon frusztráló, ha nem kap elismerést vagy díjat, különösen akkor, ha úgy érzi, hogy alulértékelik az előadását és a rengeteg plusz munkát, amit belefektetett. !!Ha sikerrel jár, szárnyakat kap, ha viszont kevésbé eredményes, visszafogja a fejlődésben és elbizonytalanítja sokszor abban, hogy ez a pálya neki való-e, szépíthetünk, magyarázhatunk bármit mi felnőttek neki. Ennek mérlegelése már csak nagyobb életkorban lehetséges, a kisgyerek mérlegelő képessége még fejletlen, még szinte teljesen az érzelmei irányítják. Ezért az a véleményem, hogy Magyarországon a jelenlegi zongoraversenyek MELLETT nagy szükség lenne olyan MINŐSÍTŐ zongoraversenyekre is, mint a környező országokban!!Külföldön tapasztalom, hogy többségében olyan zongora ill. zenei versenyeket tartanak tanulóknak, ahol mindenki kap pontszámot (sőt gyakran teljesen nyilvánosan minden zsűritag pontszámát is kiírják, ami szerintem követendő példa) pl. 100 maximális pontból 90 - 100 pont között 1. díjat, 80 - 90 pont között 2. díjat, 70 - 80 pont között 3. díjat kapnak, függetlenül attól, hogy hányan érik el ezeket a pontokat, 70 pont alatt pontszámot. Így mindenki

értékelve érzi magát, a sok munkát, amit befektetett, és fel tudja mérni az elért eredményeit és a fejlődését, ami inspiráló és motiváló. Ajándékot ezeken a versenyeken nem kapnak, csak oklevelet, de tapasztalatom szerint az ajándék egyáltalán nem hiányzik a tanulóknak, az értékelés viszont nagyon, (de akár a saját tanárától is kaphat egy apró ajándékot, pl. zenei ceruzát vagy radírt, én pl.mindig szoktam valami apróságot vinni).!!Ha lennének ilyen versenyek is Magyarországon, minden tanár el tudná dönteni, hogy mikor melyik típusú versenyre érdemes elvinnie a tanítványát, a tanítvány személyiségétől is függően. A kevés díjat kiosztó versenyek véleményem szerint csak kevés tanítványnak valók. Ezeken csak a legkiemelkedőbbeknek van esélye. !! Pszichológusok szerint kisgyerekeknél önértékelést romboló hatása van az ilyen jellegű versenyeknek és a kevés nyertest kivéve csak a szomorúság marad nekik, hogy „megint nem voltam elég jó”. A tanár kollégákon is látom, hogy néhány csalódás után nem viszik soha többé versenyre a kiemelkedő tanítványaikat sem. Nem hinném, hogy ez jó. Mikor fiatalon eleinte még nem vittem versenyre a kiváló tanítványaimat, azt tapasztaltam, hogy hiába nagyszerűek, láthatatlanná válnak a szakma számára.!! Nagyon jó és szükséges lenne még több zongorista találkozót, fesztivált, fórum szervezése, ahol örömmel, tét nélkül zongorázhatnának a tanulók. Tudjuk, hogy egy ideje jóval kevesebben felvételiznek a Konziba. Mivel mindig érzelmi alapon döntünk (csak azt hisszük, hogy racionálisan) nem csoda, hogy sokan, néhány fájdalmas csalódás után nem választják a zenei pályát. !!Ezen segíthetne, ha az országban minél több MINŐSÍTŐ versenyt, sok zongorista találkozót, fesztivált, fórumot IS tartanánk. Hallottam egyszer egy verseny előtt, amikor a szervezők arról beszéltek, hogy azért nem adnak több díjat, mert kevés a szponzorok által felajánlott ajándék. Az ajándéktárgy szerintem felesleges, viszont a papír (oklevél) az elért pontszámukkal, megfelelő pontszám esetén a díjukkal és esetleg egy kézfogással nem kerül sokba, ebből jutna mindenkinek!